

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СЦЕНІЧНИЙ РУХ
(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність для всіх спеціальностей
(код і назва спеціальності)

освітня програма для всіх освітніх програм

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

_____ (підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою МУЗИЧНОГО ТА
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВ

протокол № 5 від 16. 12. 2019р.

Завідувач кафедри Ж.С. Сироткіна
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова Ради з якості освіти педагогічного факультету

Ю.І. _____ (підпис, ініціали, прізвище)

Ю.І. Сич

Розробники програми:

Сарвілова Діна Сергіївна – викладач кафедри музичного та образотворчого мистецтв ІДГУ

Рецензенти програми:

Сироткіна Жанна Єрофіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри музичного та образотворчого мистецтв ІДГУ

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів:4	Лекції:	
	10	6
Загальна кількість годин:120	Практичні заняття:	
	38	6
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом:2-4	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр:3-8	Семінарські заняття:	
	-	-
Тижневе навантаження (год.): - аудиторне: 3 - самостійна робота:5	Консультації:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: залік	Індивідуальні заняття:	
	-	-
Мова навчання : українська	Самостійна робота:	
	72	108

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни – процес ознайомлення здобувачів вищої освіти з правилами сценічного руху.

Метою вивчення дисципліни є: розкриття творчих здібностей і розвиток психофізичних можливостей природного апарата студентів, виховання пластичної культури виконавця, набуття початкових вмінь підвищувати і творчо використовувати пластичну виразність виконавців.

Завданням є: є всебічний розвиток тіла шляхом різноманітних тренувань; усунення індивідуальних фізичних і психічних недоліків; розширення діапазону рухових можливостей; уміння вибудовувати пластичні фрази і діалог з партнером на основі набутих навичок.

Передумови для вивчення дисципліни – «Теорія музики та сольфеджіо», «Музичне виховання з ритмікою»

Міждисциплінарні зв'язки «Аналіз музичних творів», «Практикум шкільного репертуару», «Історія зарубіжного та українського мистецтва», «Постановка голосу».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знання:

- знає музичну термінологію, розуміє основні концепції, теорії та загальну структуру музикознавчих наук;
- розуміє специфіку використання методів, способів, форм музично-педагогічної та музично-інформаційної діяльності вчителя;
- здатний реалізовувати державний стандарт і навчальні програми із двох навчальних предметів (або з одного навчального предмету, а також курсу за вибором, виду позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах та виду позашкільної роботи з учнівською молоддю).

2. Уміння:

- володіє сукупністю гностичних, проєктувальних, комунікативних, організаторських умінь;
- володіє елементами логічного і образного мислення, здатний до аналізу, виділення головного і синтезу в навчально-виховній та організаційній діяльності вчителя музичного мистецтва;

- вміє застосовувати сучасні педагогічні технології, в тому числі і інформаційні, для забезпечення якості навчально-виховного процесу в середніх загальноосвітніх закладах, закладах мистецької позашкільної освіти.

3. Комунікація:

- демонструє толерантне ставлення до загальнолюдських, національних, особистісних, мистецьких цінностей;

- налагоджує духовну спільність, співпереживання і співпрацю учнів і вихованців, ефективно працює в мистецько-творчому учнівському і педагогічному колективах освітнього закладу, інших мистецьких об'єднаннях;

- розуміє значущість культури і мистецтва для виховання і розвитку особистості учня, цінує полікультурність світу і здатний керуватися у своїй діяльності сучасними принципами полікультурної толерантності, діалогу і співробітництва.

4. Автономність та відповідальність:

- здатний вчитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію;

- відповідальний за створення позитивного психологічного клімату, забезпечення процесу виховання і навчання всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічного контексту.

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Тема 1. Скульптурність тіла в русі і статиці	6	2	4	-	-	-	8	2	2	-	-	-	-	4
2.	Тема 2. Крупний план руху	6	2	4	-	-	-	6	2	2	-	-	-	-	10
3.	Тема 3. Жест як один із засобів вираження дії	4	-	4	-	-	-	6	2	2	-	-	-	-	10
4.	Тема 4. Шляхи удосконалення пластики рук у світлі вчення К.С.Станіславського	6	2	4	-	-	-	6	2	-	2	-	-	-	10
5.	Тема 5. Розвиток ритмічності	4	-	4	-	-	-	6	2	-	2	-	-	-	10
6.	Тема 6. Темпоритм сценічної дії	6	2	4	-	-	-	6	2	-	2	-	-	-	10
7.	Тема 7. Особливості побутової пластики рухів різних епох	4	-	4	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	10
8.	Тема 8. Стильові особливості пластики іспанського дворянства XVII ст.	4	-	4	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	10
9.	Тема 9. Стильові особливості	2	-	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	10

	пластики французького дворянства XVIII ст.														
10.	Тема 10. Стильові особливості пластики української еліти XVI-XVII ст.	4	2	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	10
11.	Тема 11. Стильові особливості пластики різних верств суспільства в Україні XIX ст.	2	-	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	10
Проміжний контроль		-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:		48	10	38	-	-	-	72	12	6	6	-	-	-	108

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Скульптурність тіла в русі і статиці

Поняття скульптурності, за визначенням К.С.Станіславського. Естетичні вимоги до будови тіла і осанки виконавця. Найпоширеніші недоліки осанки і засоби їх ліквідації. Характерність ходи і статичних положень тіла. Безперервність рухів - одна з загальних навичок, що характеризують пластичну культуру виконавця.

Тема 2. Крупний план руху

«Крупний план руху» - локальний рух однієї частини тіла при загальній статиці. Композиційні прийоми побудови руху - ексцентричний і концентричний, їх змістовий та емоційний ефекти (концепції Ф.Дельсарта та В.Мейерхольда). Вправи:

- коригуючі (виправлення осанки і ходи). Тренування ходи по прямій, із поворотами на ходу, з зупинками, вгору та вниз по сходах, зі зміною напрямку і темпу;
- на тренування навичок перервності та безперервності в рухах (у повільному і дуже повільному темпах, у нешвидкому і в дуже швидкому, з несподіваним і поступовим переходом від руху до статичності і навпаки);
- на тренування умінь виконувати рухи окремими частинами тіла (рукою, ногою, шиєю, очима, пальцями і т.п.) при повній нерухомості інших. Тренування умінь локалізувати рух в окремих групах м'язів і переводити його з одної групи в іншу;
- побудовані за принципом ексцентричної і концентричної спрямованості руху і техніка їх виконання.

Тема 3. Жест як один із засобів вираження дії

Єдність форми та змісту жесту. Жест-ілюстративний, семантичний, емоційний. Сила, швидкість, амплітуда руху. Залежність змісту жесту від сили, швидкості та амплітуди виконавця. Якісна характеристика рухів і емоціональна виразність жесту.

Тема 4. Шляхи удосконалення пластики рук у світлі вчення К.С. Станіславського

Є.Б.Вахтангов про залежність руху від значимості тексту і про виразні можливості їх поєднання. Концепція «психологічного жесту» Михайла Чехова. Вправи:

- на розвиток рухливості пальців, кисті, ліктів, плеча, суглобів і всієї руки в цілому;
- на симетричні та асиметричні рухи правої і лівої рук (моторного, танцювального або стилізованого характеру);
- побудовані за принципом взаємодії обох рук або їх протидії (стиснути - розтягнути обома руками, притягнути - відштовхнути; або правою рукою - до себе, лівою - від себе і ін.);
- рухи із зміною сили, розміру, темпу одних і тих же рухів як вияв залежності змістового і

емоційного значення жесту.

Тема 5. Розвиток ритмічності

Ритм як закономірне співвідношення частин, що творять органічну єдність цілого. Ритмічність як здатність людини створювати, виявляти і сприймати ритм. Метр, ритм і темп у різних видах мистецтва (музика, поезія, образотворче мистецтво, театр).

Тема 6. Темпоритм сценічної дії

Визначення К.С. Станіславського «умовного» і «органічного» темпоритму. Темп і ритм руху. Слухове, зорове і м'язове сприймання темпоритму. Ритмічність як навички просторово-часової організації руху. Ритмічна пам'ять. Рух ритмічний і ритмізований. Ритмічний малюнок образу (ритмічна партитура). Умовність пластики у сценічному мистецтві. Внутрішня характерність образу та її пластичний вияв. Сильова і жанрова окресленість рухів. Відбір пластичних засобів за ознаками стилю і жанру.

Тема 7. Особливості побутової пластики рухів різних епох

Історична конкретність у зображенні епохи і міра художньої умовності в реалістичному театрі. Етикет зовнішньої поведінки. Соціальний зміст етикету і форми його вияву. Конкретний зміст етикетної дії та її стилізація в пластиці.

Тема 8. Сильові особливості пластики іспанського дворянства XVII ст.

Засвоєння стильових особливостей пластики іспанського дворянства XVII ст. (осанка, хода, поводження зі зброєю, плащем, капелюхом, віялом, характерні пози і жести). Чоловічі та жіночі поклони. Елементи релігійного ритуалу католицької церкви. Хода з поклонами, позами, жестами, хода в парах (кавалер з дамою) і без партнера. Рухи з плащем, віялом, капелюхом під час ходи та в позах, стоячи і сидячи.

Тема 9. Сильові особливості пластики французького дворянства XVIII ст.

Засвоєння стильових особливостей пластики французького дворянства XVIII ст. (осанка, хода, поводження з тростиною, віялом). Поклони та вітальні жести. Хода з поклонами і позами. Поєднання жестів з ходою, рух парами (кавалер з дамою) і без партнера. Користування аксесуарами.

Тема 10. Сильові особливості пластики української еліти XVI-XVII ст.

Засвоєння стильових ознак пластики російського боярства XVI-XVII ст. (осанка, хода, поклони, характерні пози та жести). Елементи релігійного ритуалу православної церкви. Поєднання ходи з позами, жестами, поклонами, із застосуванням аксесуарів.

Тема 11. Сильові особливості пластики різних верств суспільства в Україні XIX ст.

Засвоєння стильових ознак пластики різних верств суспільства в Україні і Росії XIX ст. Особливості пластики світської людини, військового, чиновника, священника (постава, хода, жестикуляція, способи втілення). Особливості жіночої пластики (осанка, хода, жести, поклони). Хода з поклонами, рукостисканням, позами. Хода парами (кавалер з дамою) в різних обставинах (бал, прогулянка). Користування при спілкуванні з партнером аксесуарами (головним убором, тростиною, віялом, рукавичками).

5.2. Тематика практичних занять

Тема 1. Скульптурність тіла в русі і статиці.

Тема 2. «Крупний план руху».

Тема 3. Жест як один із засобів вираження дії.

Тема 4. Шляхи удосконалення пластики рук у світлі вчення К.С.Станіславського.

Тема 5. Розвиток ритмічності.

Тема 6. Темпоритм сценічної дії.

Тема 7. Особливості побутової пластики рухів різних епох.

Тема 8. Стильові особливості пластики іспанського дворянства XVII ст.

Тема 9. Стильові особливості пластики французького дворянства XVIII ст.

Тема 10. Стильові особливості пластики української еліти XVI-XVII ст.

Тема 11. Стильові особливості пластики різних верств суспільства в Україні XIX ст.

5.3. Організація самостійної роботи студентів

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
I.	Виконання індивідуальних завдань:		
а)	Робота над будовою тіла та осанкою (накопичування вправ)	18 (26)	Усна відповідь. Виконання елементів рухів
б)	Якісна характеристика рухів і емоціональна виразність жесту.	18 (26)	Усна відповідь. Виконання елементів рухів
в)	Метр, ритм і темп у різних видах мистецтва (музика, поезія, образотворче мистецтво, театр).	16 (26)	Усна відповідь. Виконання елементів рухів
г)	Особливості жіночої (чоловічої) пластики (осанка, хода, жести, поклони) різних верств суспільства в Україні і Росії XIX ст.	16 (26)	Усна відповідь. Виконання елементів рухів
II.	Підготовка до проміжного контролю	4 (4)	Модульна контрольна робота
	Разом	72 (108)	

Першоджерела для підготовки усної відповіді

Основні джерела: 2; 3

Допоміжні джерела: 2; 3

Інтернет ресурси: 1; 5

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1. Форми поточного контролю: практичні завдання

6.2. Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота

6.3. Форми підсумкового контролю: залік

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- індивідуальне опитування;
- складання комплексів вправ;
- виконання комплексів вправ;
- модульна контрольна робота.

Модульна контрольна робота складається з теоретичного та практичного завдання.

Приклад модульної контрольної роботи:

1. Теоретичне питання: Внутрішня характерність образу та її пластичний вияв.
2. Демонстрація тренінгу на розвиток пластичності рухів.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Робота над будовою тіла та осанкою (накопичування вправ)	5
Якісна характеристика рухів і емоціональна виразність жесту.	5

Метр, ритм і темп у різних видах мистецтва (музика, поезія, образотворче мистецтво, театр).	5
Особливості жіночої (чоловічої) пластики (осанка, хода, жести, поклони) різних верств суспільства в Україні і Росії XIX ст.	5

Кількість балів за роботу з практичним матеріалом, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

I Теоретичне питання	15
II Практичне завдання	15
Усього	30 балів

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Комп'ютер, проектор, проекційний екран, фортепіано.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела

1. Василько В. Фрагменти режисури [Текст] / В.С.Василько. — К.: Мистецтво, 196 — 380 с.
2. Кох И.Э. Основы сценического движения. [Текст] / И.Э.Кох. — СПб.: «Плане музыки»: «Лань», 2010. — 566 с.
3. Основы сценического движения. [Текст]: учеб. пособие для культурн просветительнх училищ / Под ред. И.С. Коха. — М.: Просвещение, 1976. — 222 с.

10.2. Допоміжні джерела

1. Вербицкая А.В. Основы сценического движения [Текст] / Анастасия Всеволодовна Вербицкая. — М.: ГИТИС, 1982. — 71 с.
2. Мочалов Ю. Композиция сценического пространства. Поэтика мизансцены. Учеб.пособие для учеб. заведений культуры [Текст] / Юрий Александрович Мочалов. — М.: 1981. — 239 с.
3. Станиславский К.С. Актёрский тренинг [Текст] / Константин Сергеевич Станиславский. — М.: АСТ; АСТ Москва: Полиграфиздат; СПб, 2010.
4. Элькис Г.Я. О пластическом тренаже актёра [Текст]: из опыта педагога / Г.Я. Элькис. — К.: Мистецтво, 1986. — 115 с.

10.3 Інтернет ресурси

1. Прийоми акторської майстерності та імпровізаційні вправи на заняттях із сценічного руху як одна з умов самореалізації учнів вокально-хорового відділення: http://osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/37435/
2. Сценічний рух — основа органічної поведінки: <http://bo0k.net/index.php?bid=22517&chapter=1&p=achapter>
3. Основи сценічного руху: <http://bookitut.ru/Osnovy-sczenicheskogo-dvizheniya.html>
4. Книги, статті, учебники по мастерству актера, сценической речи, сценическому движению, истории театра: <http://www.krispen.narod.ru/knigi.html>
5. Н. Т. Белякова. Фигура, Грация, Осанка: <http://ivanstor.narod.ru/fgo/index.htm>
6. Вправи на розвиток пластичності: <http://www.godmol.ru/sport/139-plastichnost.html>